

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

DE BETEUGELING DER OORLOGSMISDADEN IN EUROPA

Naar aanleiding van de studiedagen der internationale commissie voor de studie van de beteugeling der misdaden tegen het volkenrecht en der feiten in 't belang van de vijand bedreven (Commission Internationale pour l'étude de la répression des crimes contre le droit des gens et des faits commis dans l'intérêt de l'ennemi).

Op 14 Mei 1948 kwam de « Commission Internationale pour l'étude de la répression des crimes contre le droit des gens et des faits commis dans l'intérêt de l'ennemi » te Luxemburg bijeen ten einde onder voorzitterschap van Prokureur Generaal Cornil, kennis te nemen van de verslagen der Franse, Luxemburgse, Poolse, Belgische, Nederlandse afgevaardigden over de huidige stand van de beteugeling der oorlogsmisdaden in de door Duitsland tussen 1939 en 1945 bezette gebieden.

De uiteenzettingen lieten aan de toehoorders toe zich rekenschap te geven van brede verscheidenheid in de standpunten van deze vijf landen, en niet het minst op het gebied der terugwerkende kracht van de strafwet.

De Franse vertegenwoordiger, Mr. Chappard, Substituut van de heer Procureur Generaal en Onder-directeur van de « Service des Recherches des crimes de guerre » nam eerst het woord en wees er op dat zijn uiteenzetting zou beperkt blijven tot de beteugeling van de oorlogsmisdaden in Frankrijk zelf.

Er zetelt inderdaad in Rastatt, in de Franse Zone van Duitsland een militaire Rechtbank die zich meer in 't bijzonder bezig houdt met de bestraffing van de in Duitsland gepleegde misdaden. (1)

De vonnissen van deze rechtbank zijn gemotiveerd op grond van de beruchte wet n° 10 van 20-12-1945 van de geallieerde Controleraad te Berlijn.

Men weet dat deze wet geen vaste bepaling geeft van de misdaden waarvan zij de bestraffing inricht. Zij geeft slechts een niet beperkende opsom-

ming der strafbare misdrijven die verenigd worden in vier afdelingen : a) misdaden tegen de vrede; b) eigenlijke oorlogsmisdaden; c) misdaden tegen de mensheid; d) lidmaatschap van zekere misdadige groeperingen of van organisaties die door de Internationale Militaire Rechtbank als misdadig werden verklaard. (2)

Alhoewel het vonnis van de Internationale Militaire Rechtbank van Nuremberg, d.d. 30 September 1946 inzake Goering en consoorten niet gesteund was op deze wet, maar op het statuut van Londen van 8 Augustus 1945, nam het toch dezelfde categorieën van misdaden aan.

Onnodig te zeggen dat de wet n° 10 ten minste ten overstaan van het positief recht, een terugwerkend karakter heeft.

Mr. Chappard had het vooral over de Franse wet van 28 Augustus 1944 die in Frankrijk zelf het kapitel der oorlogsmisdadigheid beheerst.

Deze wet bepaalt dat de vijandelijke onderdanen en de niet Franse in dienst van de administratie of de belangen van de vijand zijnde agenten die zich sedert het begin van de vijandelijkheden hetzij in Frankrijk of op een grondgebied dat van het gezag van Frankrijk afhangt, hetzij tegenover een Franse onderdaan of een Franse beschermeling, een militair die onder de Franse vlag dient of heeft gediend, een vaderlandsloze die vóór 17 Juni 1940 op het Frans grondgebied verbleef of een vluchteling op Frans grondgebied, hetzij ten nadele van eigendommen van de hierboven bedoelde personen, en van alle Franse morele personen, plichtig hebben gemaakt

aan misdaden en wanbedrijven die niet gerechtvaardigd zijn door de oorlogswetten en gewoonten zullen vervolgd worden en gevonnisd door de Franse militaire rechtbanken op grond van de in voege zijnde Franse wetten en de bepalingen van de tegenwoordige wet.

Deze wet richt geen enkel nieuwe misdaad of delict in.

De oorlogsmisdadigers zullen alleen vervolgd worden op grond van de in het Frans Strafwetboek bestaande misdaden en wanbedrijven.

De voornaamste beschikking van de wet is de uitbreiding van de bevoegdheid der Franse militaire rechtbanken.

In deze zin vertoont zij een treffende gelijkenis met de Belgische wet van 20 Juni 1947 waarvan de titel trouwens is « Wet betreffende de bevoegdheid van de militaire rechtscollèges inzake oorlogsmisdaden. » (3)

Een verschil met de Belgische wet is dat Franse onderdanen nooit als oorlogsmisdadigers kunnen verschijnen. De Franse wetgever heeft het nochtans nodig gevonden aan zekere strafwetbepalingen een interpretatie te geven die hen dichter bij de feiten van oorlogsmisdadigheid brengen.

Zo worden de inrichtingen of ondernemingen van systematisch terrorisme gelijkgesteld met de verenigingen van misdadigers (Art. 92 van Franse wet; ons art. 322).

Onder de vergiftiging voorzien door art. 301 van de strafwet worden verstaan, elke onderbrenging in gaskamers, elke vergiftiging van bruikbare wateren of waren, alsook elke neerlegging, besprekeling of gebruikmaking van schadelijke stoffen bestemd om de dood te veroorzaken.

De doding als vergeldingsmaatregel is de moord voorzien door Art. 296 van het strafwetboek.

Met de onwettelijke aanhouding voorzien door art. 341, 342 en 343 worden gelijkgesteld: de verplichte tewerkstelling van de burgers of de deportatie zonder dat een regelmatige met de oorlogswetten en gewoonten overeenstemmende veroordeling werd uitgesproken.

Gemeenschappelijke boeten, onwettige of wederrechtelijke opeisingen, verbeurdverklaringen en onteigeningen, uitvoer door alle middelen buiten het Frans grondgebied van goederen van elke aard met inbegrip van roerende waarden en munten worden aanzien als de plundering voorzien door art. 221 van het militair strafwetboek.

Naar onze mening was deze wettelijke interpretatie onnodig. Men had aan de Rechter de taak kunnen laten om de oorlogsmisdaden te rangschikken onder de verschillende kwalificaties van het strafwetboek. De Belgische wetgever heeft het Frans voorbeeld niet gevolgd: in zijn wet van 20 Juni 1947 heeft hij zich onthouden van elke interpretatie.

Zoals zij thans bestaat zal de Franse wet aan het verwijt van retroactiviteit niet helemaal ontkomen. De wettelijke interpretatie doet inderdaad steeds het vermoeden ontstaan dat de geïnterpreteerde wettekst, op zich zelf niet voldoende was om de feiten te beteugelen die men er thans wil onderbrengen.

Mr. Chappard beklemtoonde nochtans dat de Franse wet trouw was gebleven aan het beginsel

der niet terugwerkende kracht van de strafwet. De oorlogsmisdaad blijft een misdrijf van gemeen recht. (4)

Er bestaat een grond van verschoning: de overeenstemming van de misdaad of het wanbedrijf met de oorlogswetten en gewoonten. Tal van misdaden en wanbedrijven die in vredetijd strafbaar zijn, worden door de staat van oorlog als geoorloofd beschouwd en vrijgesteld van elke sanctie.

Deze vrijstelling betreft nochtans alleen deze daden die door de oorlogswetten en gewoonten toegelaten zijn.

Zoals art. 3 van de Belgische wet van 20 Juni 1947 het bepaalt kan door de beschuldigde niet ingeroepen worden dat hij handelde volgens de voorschriften of op bevel van de vijandelijke overheid. Zulks kan slechts als verzachtende omstandigheid worden aangehaald.

Art. 4 van deze Franse wet bepaalt dat wanneer een ondergeschikte vervolgd wordt als hoofddader van een oorlogsmisdaad en zijn hiërarchische oversten niet kunnen vervolgd worden als mededaders, zij beschouwd worden als medeplichtigen in de mate waarin zij de misdadige handelingen van hun ondergeschikte hebben ingericht of toegelaten.

Dit artikel is niet overgenomen in de Belgische wet. Het is nochtans een merkwaardige beschikking. Hij die aan zijn ondergeschikte toelaat een misdrijf te plegen wordt als medeplichtige aanzien. Tot nu toe had de Franse rechtspraak steeds geweigerd de regelen van de medeplichtigheid op een dergelijk geval uit te breiden. (3) (4).

De rechtbanken die over de oorlogsmisdaden te oordelen hebben worden samengesteld zoals voorzien in het militair wetboek. Nochtans moet aangestipt worden dat de militaire rechters in meerderheid dienen gekozen te worden onder de officieren, onder-officieren, en manschappen die deel uitmaken of utimaakten van de Franse binnenlandse strijdkrachten of van een weerstandsorganisme.

De rechtbank bestaat uit een beroepsrechter die als voorzitter fungeert en zes militairen.

In principie pleiten alleen Franse advocaten voor deze rechtbanken, maar zij kunnen ook buitenlandse advocaten tot de balie toelaten. (7)

De vonnissen zijn niet gemotiveerd en slechts vatbaar voor cassatie. Mr. Chappard besloot met er op te wijzen dat het groot aantal oorlogsmisdadigers het noodzakelijk maakte een bijzondere opsporingsdienst te stichten genoemd: « Service des Recherches des crimes de guerre ».

* * *

Na hem was het Mr. Hammes, Raadsheer aan het Hogere Hof van Luxemburg en Professor aan de Universiteit te Brussel, die het woord nam. Hij vestigde de aandacht van de aanwezigen op enkele bijzonderheden van het probleem der oorlogsmisdadigheid.

De meeste wetgevingen hebben de bevoegdheid van hun wetgeving uitgebreid.

De Franse, Luxemburgse en Belgische wetten hebben aan hun rechtbanken de kennis toegekend van misdrijven die buiten hun grenzen werden gepleegd. De laatste Belgische wet geeft zelfs aan de Bel-

gische Rechtbanken bevoegdheid om te oordelen over een misdadig gepleegd in het buitenland door een vreemdeling en waarvan het slachtoffer een vreemdeling is. (8)

Anderzijds passen de anglo-saxische landen het principe toe dat de bezettende overheid bevoegd is om kennis te nemen van de misdaden die werden begaan in het bezet land zelfs wanneer hun daders geen leden zijn van het bezettend leger en dit leger op het ogenblik der feiten nog geen soevereiniteit bezat op de plaats van de misdaad.

Dit is het geval van de Engelse en Amerikaanse rechtbanken die thans in Duitsland werken.

Verder kent de wet n° 1 van de geallieerde contrôleraad in Duitsland de bevoegdheid om de oorlogsmisdaden te straffen toe aan rechtsmachten die door de bevelhebber der zonen zullen ingericht worden. (Zie de Rechtbank van Rastatt in de Franse Zone).

Deze uitbreiding van de bevoegdheid der rechtbanken is volgens Prof. Hammes niet zonder gevaar.

Stilaan krijgen in elk land de rechtbanken de bevoegdheid om te oordelen over alle misdrijven, waar zij ook plaats grijpen. Zulks moet onvermijdelijk aanleiding geven tot conflicten en betwistingen die de wereldvrede in gevaar brengen.

Er valt nochtans op te merken, aldus Prof. Hammes dat de Duitse auteurs de uitbreiding van de bevoegdheid der militaire rechtbanken aanvaarden, volgens het stelsel: « wo ist die Flagge ist dass Recht. »

* * *

Hij vestigt verder de aandacht op het feit dat volgens de verklaring van Moskou van 30 Oktober 1943 de oorlogsmisdadigers zouden teruggezonden worden op de plaats van hun misdaden om aldaar gevonnis te worden volgens de wetten van deze bevrijde landen en der vrije regeringen die er zullen aangesteld worden. (9)

Hetzelfde principe werd op 13 Februari 1946 gehuldigd door de Commissie voor de studie van het Internationaal recht der O.N.U.

Spijts de in voege zijnde wetten dienen toegepast, vertonen de oorlogsmisdaden karakteristieken die hun opnemings in het gemeen recht moeilijk maakt.

Prof. Hammes stipt aan dat elke oorlogvoerende partij als doel heeft de vernietiging der vijandelijke strijdkrachten. Hij haalt hier Clausewitz aan.

Het verdrag van Den Haag (1907) heeft aan dit doel enkele beperkingen gesteld. Art. 55 van dit verdrag heeft als doel bepaalde eigendommen van de vijandelijke Staat te beschermen en verplicht de bezitter deze te beheren overeenkomstig de regelen van het vruchtgebruik.

Art. 53 bepaalt dat het gerede geld, de fondsen en de invorderbare waarden, van de Staat, de wapenbergplaatsen, vervoermiddelen, magazijnen en voorraadartikelen van de Staat, slechts in bezit kunnen genomen worden, voor zover zij de krijgsverrichtingen kunnen dienen.

Deze artikelen betreffen alleen eigendommen van de Staat.

Prof. Hammes denkt dat, behoudens deze beperkingen, alle middelen om de vijandelijke krachten te vernietigen toegelaten zijn. De oorlogsmisdadig

zou dus in principe slechts bestaan wanneer een privaat belang werd gekrenkt. In dit geval is de omstandigheid van de oorlog inderdaad geen verschoning en dient de misdaad volgens de gewone regelen beoordeeld te worden. Het zou dus volgens Prof. Hammes niet voldoende zijn dat een daad tegenstrijdig is met de wetten en gebruiken van de oorlog. Opdat zij een oorlogsmisdadig zou zijn, moet zij ook nog een privaat belang krenken.

Prof. Hammes besluit met de betogen dat de staten noodzakelijkerwijze afstand zullen moeten doen van een deel hunner soevereiniteit, wil men tot een internationaal georganiseerde repressie der oorlogsmisdaden komen.

* * *

Deze zeer belangwekkende opmerkingen van Prof. Hammes werden gevolgd door een lange uiteenzetting over de oorlogsmisdaden in Polen, gegeven door Dr. Marian Muszkat, Onder-Voorzitter van het Hoger Krijgshof, en vertegenwoordiger van Polen in the United Nations War Crimes Commission.

Dr. Muszkat maakt ons onmiddellijk zeer duidelijk dat in Polen geen rekening werd gehouden met het principe « nullum crimen, sine lege, nulla poena sine lege ». De Poolse auteurs rangschikken de juristen die zich bezig hielden met de oorlogsmisdaden in drie categorieën :

1° Dezen waarvoor het hoger genoemd principe een onoverbrugbaar beletsel was voor de beteugeling van de oorlogsmisdaden.

2° Dezen die bij middel van een fictie het principe « nullum crimen » ogenschijnlijk gered hebben. De Franse en Belgische wetgeving geven hiervan een typisch voorbeeld.

3° Dezen die het beginsel moedig hebben verworpen. Zonder twijfel kan de Poolse wetgeving hierbij aanleunen. (10)

In Polen werden er zowel voor de beteugeling van het nationaal verraad als voor het vonnissen der oorlogsmisdadigers, bijzondere rechtbanken ingesteld en een bijzondere wetgeving uitgevaardigd.

Dr. Muszkat stipt aan dat de toestand van zijn land absoluut niet kan vergeleken worden met deze van de andere landen. Hoe erg de Duitsers ook mogen te keer zijn gegaan in deze landen, toch is het onbetwistbaar dat de nazi's in het Oosten en voornamelijk in Polen, de volle maat van hun wreedheid gaven. Zes miljoen mensen waren er slachtoffer van. Het aantal oorlogsmisdadigers is bijzonder hoog.

De Poolse wetgever diende rekening te houden met drie factoren :

1. De zucht naar gerechtigheid die uitging van alle lagen der bevolking. De sentimentele spanning van het Poolse volk na de bevrijding was onmeetbaar.

2. Het aantal misdaden was buitengewoon groot.

3. Een spoedige procedure diende ingesteld te worden, daar het land zo spoedig mogelijk van de plaag der collaboratie en oorlogsmisdadigheid moest bevrijd worden om zich daarna geheel in te spannen voor de wederopbouw die de vereniging van alle krachten vergde.

De beteugeling der oorlogsmisdadigheid is geregeld door een decreet van het Pools Comité van

Nationale Bevrijding van 31 Augustus 1944 handelende over « de strafrechterlijke verantwoordelijkheid van de fascistische en hitleriaanse misdadigers ».

Art. 1 van dit decreet voorziet de doodstraf voor de deelneming aan moord, mishandelingen en vervolgingen op en tegen burgers en krijgsgevangenen, alsook voor het plegen van nadelige handelingen (deportaties, aanhoudingen, enz.) tegen personen op Pools grondgebied verblijvende, zonder onderscheid van nationaliteit.

Art. 2 voorziet de doodstraf en gevangenisstraf voor de afpersing van prestaties gepleegd tegen dezelfde personen en hun familieleden, onder bedreiging van aanhouding of overmaking aan de bezettende overheid.

Art. 3 stelt vast dat de strafrechterlijke verantwoordelijkheid niet *verminderd* is door het feit dat deze daden werden begaan in dienst van de bezetter of onder bedreiging.

De Poolse wetgever beschouwt inderdaad dat de beschuldigde geen keus had tussen de bedreiging van de vijand en het plegen van een misdaad. Zijn taak was zich te onthouden van de misdaad, welke ook de gevaren waren die hij liep.

De deelneming aan een misdaad wordt in een zeer brede zin opgevat. In dit verband heeft de Poolse wetgever het begrip gehuldigd van de vereniging van misdadigers dat later door het vonnis van Nuremberg werd aanvaard.

Het feit alleen van lid te zijn van een dergelijke vereniging is strafbaar afgezien van elke beschouwing omtrent de daden die de beschuldigten in deze vereniging stelde.

Een decreet van 16-2-1945 voorziet de strafbaarheid van de nadelige handelingen beschreven in art. 1, welke ook de hoedanigheid van het slachtoffer zij.

Art. 2 van dit nieuw decreet straft zelfs degene die zonder rechtstreeks voor de vijand te handelen, profijt trekt uit de bijzondere omstandigheden die door de bezetting geschapen werden.

De rechtbanken zijn samengesteld uit burgers, slechts bijgestaan door beroepsrechters. Voor de zeer belangrijke zaken werd er in 1947 een Hoger Nationaal Krijgshof ingesteld, waarin drie leden van het Hoger Hof en vier Volksvertegenwoordigers zetelen. Het Hoger Krijgshof heeft ook bevoegdheid om de personen te veroordelen die door de fascistische propaganda en de sabotage van de landverdediging bijdroegen tot de nederlaag van 1939.

Volgens hetgeen Mr. Muszkat, die Onder-Voorzitter is van dit Hof, ons gezegd heeft, houdt deze speciale rechtsmacht 3 à 4 zittingen per jaar.

Dr. Muskat betwist dat het Poolse volk in zijn beoordeling van de oorlogsmisdadigheid zou gedreven zijn door een geest van vergelding. Talrijke buitenlandse waarnemers hebben de objectieve gang der gedingen van oorlogsmisdadigers kunnen vaststellen. Het leed van de Poolse gemeenschap tussen 1939 en 1945 was zo oneindig dat het zich gecristalliseerd heeft in een hogere visie van de wereldvrede waaruit alle gevoelens van weerwraak verbannen zijn. Het ware trouwens onmogelijk de vijand maar

een percentage te doen betalen van hetgeen hij aan Polen heeft doen ondergaan.

Dr. Muszkat handelt verder over de uitlevering van de oorlogsmisdadigers en voornamelijk van degenen die nog in Duitsland zijn, en waarvan de uitlevering aan de Engelsen en Amerikanen gevraagd is.

Op dit ogenblik wordt de uiteenzetting van Dr. Muszkat een werkelijk rekvisitorium tegen het Engels en Amerikaans beleid in Duitsland. Sedert December 1947 wordt geen enkel oorlogsmisdadiger meer uitgeleverd.

Wat betreft de industriële beschouwen de Amerikanen dat de opgang van het nationaal-socialisme een feit van heerkraft was, die eerstgenoemde verplichtte aan de voorbereiding van de oorlog mede te werken.

De eerste minister van Saxonie zou volgens Dr. Muszkat een bekende oorlogsmisdadiger zijn. (11)

Dat men niet zegge dat wij door een « esprit de revanche » bezield zijn. Wanneer het gaat om inbreuken tegen hun eigen onderdanen, dan straffen de Amerikanen voor feiten die veel minder erg zijn, dan degene waarvoor de Polen de uitlevering vragen.

Dr. Muszkat zou het dan nog maar beter vinden, indien de Duitsers zelf hun oorlogsmisdadigers zouden berechten. Zijn besluit is dat de beteugeling der oorlogsmisdadigheid nauw verband houdt met de wereldvrede. Het is van het allergrootste belang de misdadige elementen uit te roeien omdat zij nooit meer de gelegenheid zouden hebben ons in een oorlogsavontuur te werpen.

* * *

Het woord wordt daarna gegeven aan de Belgische verslaggever, Mr. Grévy, Substituut van de heer Auditeur-Generaal, gelast met het inrichten van de repressie der oorlogsmisdaden.

Hij behandelt de voornaamste beschikkingen van de wet van 20 Juni 1947 betreffende de bevoegdheid van de militaire rechtscollèges inzake oorlogsmisdaden.

Hij vestigt de aandacht op het feit dat deze wet zich beperkt tot het bepalen van de bevoegdheid der militaire rechtbanken. Zij schept geen enkel nieuw delict. De oorlogsmisdaden zullen beoordeeld worden aan de hand van de bestaande wetgeving.

Alle beschikkingen van het strafwetboek zijn toepasselijk met de daarbij behorende rechtspraak. Inzake misdadige deelneming blijft het criterium: art. 66 en 67 van het strafwetboek. Er zal bijvoorbeeld geen andere vereniging van misdadigers zijn dan deze voorzien door art. 322 van het strafwetboek.

Toch blijft de oorlogstoestand een grond van verschoning. De daad kan alleen gestraft worden wanneer zij tegenstrijdig is met de oorlogswetten en gewoonten.

Het feit dat de beschuldigten handelden volgens de vijandelijke voorschriften en de bevelen van een overste is niet als een grond van verschoning in de zin van art. 71 van het strafwetboek te beschouwen.

Op eerste zicht zou men kunnen menen dat dit laatste een retroactieve beschikking is vermits

art. 71 van het strafwetboek wel degelijk verklaart dat er geen misdrijf is, wanneer het feit door de wet geboden was en door de overheid bevolen.

Bij nader onderzoek blijkt het dat zulks een vergissing zou zijn. Het bevel of voorschrift van de vijandelijke overheid moet inderdaad door de wet geboden zijn. De wet kan niet gebieden wat door de oorlogswetten en gewoonten verboden is.

De oorlogsmisdaad veronderstelt dat er inbreuk werd gepleegd op deze oorlogswetten en gewoonten.

Bijgevolg zal geen oorlogsmisdaad aan de vereisten van art. 71 kunnen voldoen, vermits het eventueel voorschrift of bevel van de overheid totaal in tegenstrijd zal zijn met de wet. Wel zal dit bevel of voorschrift als een verzachtende omstandigheid kunnen ingeroepen worden. Dit ook is overeenkomstig het gemeen recht vermits het de rechter altijd vrijstaat de verzachtende omstandigheden uit de bijzonderheden van de zaak te putten.

De Belgische wet is dus een voorbeeld van eerbied voor de regel « nullum crimen sine lege ».

Alleen de bevoegdheid wordt uitgebreid. Zulks is geenszins onjuridisch. De wetten van bevoegdheid en proceduur zijn inderdaad niet gebonden aan het beginsel van verbod van terugwerkende kracht. (12)

De heer Grevy heeft het weldra over een veel belangrijker probleem dat eerstdaags zal gesteld worden aan de Belgische magistratuur en dat aan de basis ligt van de gehele bestraffing der oorlogsmisdadigers.

De oorlogsmisdaad wordt uiteraard toegelaten of zelfs bevolen door de Staat waarvan de daders onderdanen zijn. De daders, zelfs indien zij het ongeoorloofde van hun daad beseffen, voelen zich in zekere mate verontschuldigd omdat hun handeling gericht is tegen een vijandelijke staat. De misdaad vertoont dus uiterlijk een treffende gelijkenis met de misdaden en wanbedrijven tegen de uitwendige veiligheid van de staat beschreven in artikelen 113 tot 123 van het Strafwetboek.

Mr. Grevy stelt de vraag of artikelen 115 en 118 toepasselijk zijn op vijandelijke onderdanen. Het Hof van Verbreking heeft zich hieromtrent na de oorlog van 1914-1918 meermaals uitgesproken. Het Hof heeft geoordeeld dat de wet geen verschil maakte tussen vijandelijke en niet vijandelijke onderdanen en heeft zich uitgesproken voor de toepassing van de artikelen op de vijanden. (13)

Nochtans had de heer Van der Velde, destijds Minister van Justitie voorgeschreven dat de vervolgingen zouden beperkt blijven tot de vijanden die tegenover België zekere verplichtingen hadden. Zo b.v. een Duitser die in Duitsland, consul van België was geweest, of een Duitser die reeds vóór de oorlog in België was gevestigd.

De Minister meende dat deze personen aan België trouw verschuldigd waren en dat zij dus met de vijandelijke staat, waarvan zij onderdanen waren, te helpen, verraad hadden gepleegd. Het spreekt van zelf dat hun hulp vrijwillig moest zijn.

De rechtspraak had anderzijds aangenomen dat het verraad de noodzakelijke voorwaarde was voor de toepassing van de artikelen over de misdaad en wanbedrijven tegen de uitwendige veiligheid van de staat. (14)

In een merkwaardig advies dat een arrest van Verbreking van 10 Februari 1947 voorafgaat (15) heeft de heer advocaat generaal Hayoit de Termicourt dit beginsel nogmaals bevestigd: « L'idée de trahison est caractéristique de ce genre de crime. »

Alhoewel de betichte in de zaak waarover het arrest handelde geen vijandelijke onderdaan was, haalde de heer advocaat-generaal ter verduidelijking van het begrip « verraad », het volgend voorbeeld aan « L'étranger qui réside ou séjourne en Belgique, qui est l'un des habitants (Code civil, art. 3), qui y reçoit l'hospitalité, qui y bénéficie de certains droits ou avantages, « qui y vit sous sa protection », a des devoirs envers ce pays... Sans être uni à la Belgique par un lien d'allégeance, cet étranger doit à tout le moins se conduire loyalement envers elle. S'il met à profit son séjour en Belgique pour y seconder les ennemis de celle-ci, il se rend coupable d'une perfidie, il transgresse ses devoirs envers le pays qui l'a accueilli, il trahit ce pays précisément dans la mesure où il lui devait fidélité.

En revanche nul ne songera à appliquer l'article 115 à l'officier ennemi ou au fonctionnaire ennemi, qui, *dans l'exercice de leur charge* (16) ont au cours de l'occupation de la Belgique par l'ennemi accompli l'un des actes définis par l'article 115... l'acte qu'ils ont accompli est exempt de toute idée de trahison de l'Etat. »

De heer Grevy meent dat deze gedachte van verraad niet belet dat art. 115 en 118bis toepasselijk zouden zijn op de oorlogsmisdadigers. De vijand die het land binnentreedt is inderdaad gehouden door de oorlogswetten en gewoonten.

De onderdanen van het bezet land mogen van hem verwachten dat hij deze wetten en gewoonten eerbiedigt. De bezetting van een land brengt met zich niet allen rechten maar ook verplichtingen mede. De onderdanen van het bezet land moeten er kunnen op vertrouwen dat de vijand deze verplichtingen naleeft. Zij moeten zeker kunnen zijn dat de vijand niet buiten zijn hoedanigheid van oorlogvoerende partij zal gaan.

Indien de vijand dit vertrouwen schendt, zijn verplichtingen verwaarloost en zijn rechten te buiten gaat, dan is er *verraad*.

Mr. Grevy is dus partijganger van de toepassing van artikel 115 en vooral 118bis op de vijandelijke onderdanen, dit in het kader der oorlogsmisdadigheid, d.w.z. in zoverre de daden in tegenstrijd zijn met de oorlogswetten en gewoonten.

Iedereen begrijpt dat deze thesis van overwelgend belang is. Zij zou inderdaad toelaten zekere vijandelijke bevelhebbers te straffen voor het vervormen van onze wettelijke instellingen of inrichtingen.

De hele poging der nazi's om alhier hun politieke instellingen ingang te doen vinden zou aldus in ogenschouw genomen worden. Het spreekt van zelf dat deze poging strijdig was met de oorlogswetten en gewoonten daar geen enkel beginsel aan een oorlogvoerende partij toelaat aan een bezet land zijn eigen regeringsdenkbeelden op te dringen. De meest verderfelijke faktor van de Duitse bezetting zou aldus in hoofde van de vijandelijke onderdanen die

er de uitvoerders van waren een verdiende sanctie tegemoet gaan.

* * *

De laatste spreker was de heer Van Bemmelen, hoogleraar in het strafrecht en de criminologie aan de Universiteit te Leiden. Hij vatte de Nederlandse wetgeving inzake oorlogsmisdadigheid in een paar korte woorden, samen.

Aanvankelijk had de Nederlandse rechtspraak inzake betuigeling van de hulp aan de vijand geen verschil gemaakt tussen de Nederlanders en de vreemdelingen. Zij paste gewoonweg de in 1943 te Londen genomen decreten toe zowel op de Nederlandse als de vreemde onderdanen.

Tot het Hoger Hof besloot dat deze decreten alleen op Nederlanders toepasselijk waren. Het Parlement was dan ook verplicht een bijzondere wet te stemmen houdende de betuigeling der oorlogsmisdadigheid. Deze wet verzendt naar het Statuut van Londen van 8 Augustus 1945. Het is dit statuut dat de bepaling gaf van de misdaden tegen de mensheid en van de oorlogsmisdaden en het Hof van Nuremberg instelde.

De Nederlandse wet vereist dat de oorlogsmisdaad tegelijkertijd een inbreuk zou zijn op dit statuut en op de Nederlandse wetgeving. Met andere woorden en in vergelijking met de Belgische wetgeving wordt de tegenstrijdigheid met de oorlogswetten en gewoonten vervangen door de rangschikking van de vervolgde daad onder de misdaden tegen de mensheid of onder de oorlogsmisdaden.

Er wordt echter verder bepaald dat indien zulke misdaad tegen de mensheid of oorlogsmisdaad de elementen niet bevat van een volgens de Nederlandse wetgeving strafbare daad, de uitgesproken straf deze zal zijn voorzien voor het feit waarmee ze de grootste analogie vertoont.

De overste die « opzettelijk » toelaat dat zijn ondergeschikte zulke daden begaat wordt met dezelfde sanctie gestraft.

* * *

Op vraag van Prokureur Generaal Cornil deelde de Poolse vertegenwoordiger mede dat in zijn land op een aantal van 2.000 beschuldigten reeds 257 wonden gevonnisd.

Deze proportie was in Frankrijk van 832 op 2.081, aldus Mr. Chappard, Franse verslaggever.

Noch in België, noch in Luxemburg hebben de gedingen van oorlogsmisdadigers een aanvang genomen. In Luxemburg zouden er 80 gevallen zijn, in België 138.

In Nederland zijn er ongeveer 415 oorlogsmisdadigers waarvan nog maar drie terecht stonden.

Na een kort debat en de verwerping van een motie voorgesteld door de Poolse afgevaardigde, waarvan het doel voornamelijk was de laakmoedigheid inzake oorlogsmisdadigers van de Engelse en Amerikaanse overheden in Duitsland aan de kaak te stellen, nam de Commissie volgend besluit dat wij getrouwheidshalve in het Frans aanhalen :

« Considérant que le jugement des crimes de guerre est un problème d'importance non seulement

juridique, mais aussi d'éducation morale lié à la question de la sauvegarde de la paix et de l'ordre dans les relations internationales la Commission décide de poursuivre l'étude de la répression de ces crimes, telle qu'elle a lieu actuellement, afin d'aboutir à l'élaboration d'un traité dans lequel les Nations Unies trouveraient les règles qui définiraient les infractions, édicteraient les sanctions et organiseraient les juridictions internationales chargées du jugement. »

Op deze wijze kan de Commissie het best bijdragen tot het vervaardigen van een internationale wetgeving van de oorlogsmisdadigheid waarvan de afkondiging een waarborg zou vormen dat in toekomstige tijden de vreselijke misdaden van de oorlog 1939-1945 niet meer zouden plaats vinden.

De eventuele daders zouden op voorhand en met zekerheid kunnen nagaan welke straf hun te wachten staat en wellicht zou zulks inhiberend werken op hun misdadig gemoed.

Prof. Van Bemmelen stelde voor de toekomstige bijeenkomst te Leiden te houden. De commissie zou wellicht reeds in November 1948 kunnen vergaderen wanneer de eerste Belgische, Nederlandse en Luxemburgse rechtspraak inzake oorlogsmisdadigheid zal bekend zijn.

PAUL SPEYER.

(1) Zie Journal des Tribunaux, 1948, blz. 293. Marcel Kirschen : le jugement des criminels de guerre au Tribunal Général de Rastatt.

(2) Zie Journal Officiel du commandement en Chef Français en Allemagne, n° 12 van 11 Januari 1946, blz. 84 en vlg.

(3) Zie Staatsblad van 26-27 Juni 1947.

(4) Men weet dat er veel verzet is tegen deze zienswijze. Een belangrijk aantal auteurs menen inderdaad dat de oorlogsmisdaden een bijzonder soort misdrijven zijn, met hun kenmerken en eigenschappen, waarvan de voornaamste is van internationaal te zijn.

Zulks is ontegensprekelijk waar. De omstandigheden waarin zulke misdaden gepleegd worden, het conflict tussen de vijandelijke overheid en de strafwet verzetten zich tegen de opnemings in het gemeen recht. (Zie Paul Chauveau, Revue critique de droit international, 1946, blz. 268.)

Doch was er in de huidige omstandigheden geen keus tussen de toepassing van het gewoon strafrecht en een speciale betuigeling van de oorlogsmisdaden. Er bestaat inderdaad noch in Frankrijk noch in België enige wetgeving over de oorlogsmisdaden. Wanneer men er na de oorlog een zou geschapen hebben dan ware het ten koste van de principes : « nullum crimen, sine lege ; nulla poena sine lege » geweest.

Het is nochtans de taak van de internationale organisaties om wetteksten over de oorlogsmisdadigheid voor te bereiden en deze te doen opnemen in de nationale wetgeving, zodanig dat deze bij een toekomstig conflict gewapend zullen zijn en een uniforme wetgeving een inhiberende invloed zal uitoefenen.

(5) Zie Garçon, Code pénal annoté, n° 327 en vlg.

(6) De Nederlandse wet over de oorlogsmisdadigers voorziet dat de oversten die « opzettelijk » aan hun ondergeschikten toelaten misdaden te begaan zullen gestraft worden zoals de ondergeschikten (art. 27 a, 3).

De Luxemburgse wet van 8 Augustus 1945 zegt in haar art. 3 : « Sans préjudice des dispositions de l'article 67 du Code pénal pourront être recherchés comme complices des crimes et délits prévus à l'article 1er de la présente loi : les supérieurs hiérarchiques qui auront toléré les agissements criminels de leurs subordonnés. »

(7) Het is, hetgeen gebeurde in het proces van Gauleiter Wagner te Straatsburg waar Duitse advocaten pleitten en de Franse confraters slechts optreden om de procedure te regelen.

(8) Dit met het doel oorlogsmisdadigers die in België terecht staan te kunnen vervolgen voor al hun misdaden ook wanneer ze niet tegenover landgenoten werden gepleegd.

(9) Prof. Hammes gelooft dat men bedoelde « die terug aangesteld zullen worden »

(10) Zie Thaddée Cyprian en Georges Sawicki : Le droit polonais dans la lutte contre l'hitlérisme et la « collaboration ». In Muszkat - Cyprian - Sawicki : Le droit polonais au service de la paix dans la lutte contre les criminels de guerre.

Rapports présentés au Congrès International des juristes démocrates et à l'Association Internationale de droit pénal.

Publications du Service Polonais pour la recherche des criminels de guerre, 1947, blz. 22 in fine en 23.

(11) Prof. Hammes bevestigde dit.

(12) Zie: M. Sluszný, La loi du 20 Juin 1947 relative à la compétence des juridictions militaires en matière de crimes de guerre, Journal des Tribunaux, 1947, blz. 413.)

(13) Cass. 16-12-1919, Pas., 1920, I, blz. 7. Zie ook voor art. 121bis: Cass. 19-10-1920, Pas., 1921, blz. 101.

(14) Zie Cass. 29 Juli 1919, I, 203. Cass. 21 Oktober 1919, Pas., 1919, I, 229.

(15) Pas., 1947, blz. 39.

(16) Wij onderlijnen.

RECHTSPRAAK

KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

Commissie ad hoc — 3 Maart 1948.

Voorzitter: M. H. Marck.

Verslaggever: M. Parisis.

Rekenhof. — Een klerk bij het Beheer van Posterijen is geen openbaar rekenplichtige en derhalve niet onderworpen aan de rechtsmacht van het Rekenhof.

Zelfs wanneer aangenomen wordt, dat in de zin van art. 3 van het decreet van 30 December 1830, van art. 116 der grondwet, van de artt. 7 en 11 der wet van 15 Mei 1846, in beginsel elke persoon, belast met de behandeling van aan de Openbare Schatkist toebehorende penningen, door het feit zelf er rekenplichtig van is, voorziet art. 7, alinea 2 der wet van 15 Mei 1846 uitzonderingen op dit beginsel. Art. 55 van deze wet verklaart uitdrukkelijk, dat de wijze van boekhouding van de posterijen een van die uitzonderingen vormt.

Het blijkt uit verschillende bepalingen van de algemene onderrichting betreffende de algemene boekhouding van het Beheer der Posterijen, dat de hoedanigheid van openbaar rekenplichtige, die aan de rechtsmacht van het Rekenhof is onderworpen, niet wettelijk toebehoort aan de ondergeschikte agenten van de rang van klerk, hoewel deze laatsten aan de behandeling van de openbare penningen deelnemen.

Francotte t/ Belgische Staat (Ministerie van Verkeerswezen en van Financiën).

Feiten:

Op 3 Mei 1944 heeft het Rekenhof een arrest gewezen waarvan de beweegredenen en het beschikende gedeelte worden beschouwd als hier volledig weergegeven.

Op 10 Januari 1946 heeft het Hof van Verbreking voornoemd arrest verbroken en, overeenkomstig artikel 13 der wet van 29 October 1846, de zaak verwezen naar een Commissie ad hoc, samengesteld in de schoot van de Kamer der Volksvertegenwoordigers.

De zaak werd opgeroepen in de vergadering van 4 Februari, 20 Mei en 13 October 1947, 5 en 18 Februari en 3 Maart 1948 van de Commissie, regelmatig samengesteld uit de heren Marck, Voorzitter, Bohy, Craeybeckx, Gilson, Jacquemotte, Moyersoen, Mundelee, Parisis en Soudan, leden van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, en die uitspraak doet in de door het Rekenhof vastgestelde vormen.

De Commissie,

Gelet op artikel 13 der wet van 29 October 1846 op de inrichting van het Rekenhof;

Gelet op het arrest van het Rekenhof van 3 Mei 1944;

Gelet op het arrest van het Hof van Verbreking

van 10 Januari 1946, waarbij dit arrest verbroken wordt;

Gehoord de heer Volksvertegenwoordiger Parisis in zijn verslag:

Aangezien, zelfs indien men, zoals sommigen beweren, moest aannemen dat, in de zin van artikel 3 van het decreet van 30 December 1830, van artikel 116 der Grondwet, van de artikelen 7 en 11 der wet van 15 Mei 1846, in beginsel elke persoon belast met de behandeling van de penningen die aan de Openbare Schatkist toebehoren, daardoor zelf rekenplichtig er van is, artikel 7, alinea 2, der wet van 15 Mei 1846 uitzonderingen op dit beginsel voorziet;

Aangezien artikel 55 van voornoemde wet uitdrukkelijk verklaart, dat de wijze van boekhouding van de posterijen een van die uitzonderingen uitmaakt, door te bepalen dat:

« In afwijking van artikel 7 van de wet, de wijze van boekhouding van de Staatsspoorwegen en de Posterijen voorlopig in gebruik blijft overeenkomstig de besluiten en verordeningen »;

Aangezien een rechtsverklaring, zonder enige onderbreking, in verband met dit artikel de betekenis van het woord reglement steeds heeft aanvaard in de zin van tegenwoordig en toekomstig reglement zolang geen wet zou zijn uitgevaardigd;

Aangezien de algemene onderrichting, titel 5, Algemene Boekhouding van het Beheer der Posterijen, genomen is krachtens dit artikel 55 en van artikel 229 van het Koninklijk Besluit van 10 December 1868, houdende algemeen reglement op de Rijkscomptabiliteit, dat zij dus wettelijke kracht heeft;

Aangezien uit de artikelen 1, paragrafen 1 en 2, 21, 81, 84, 91, 137, van die algemene onderrichting blijkt dat, in zake het Beheer van de Posterijen, de hoedanigheid van openbaar rekenplichtige onderworpen aan de rechtsmacht van het Rekenhof, niet wettelijk toebehoort aan de ondergeschikte agenten van de rang van de aanlegger, hoewel deze laatsten deelnemen aan de behandeling van de openbare penningen;

Dat, in 't bijzonder, artikel één, paragrafen 1 en 2, als onderrekenplichtigen beschouwd de ondergeschikte agenten die er op enige wijze deelnemen aan de ontvangst der middelen, terwijl artikel 81, waarin de personen worden opgesomd die aan de rechtsmacht van het Rekenhof zijn onderworpen, de agenten met de titel van onderrekenplichtige in die opsomming niet begrijpt;

Aangezien, derhalve, het Rekenhof de aanlegger Francotte geoordeeld en veroordeeld heeft met schending van voornoemde beschikkingen;

Aangezien de Commissie in laatste aanleg en zonder verder beroep beslist en haar bevoegdheid

geregeld wordt door de grenzen zelf van de bevoegdheid van het Rekenhof;

Aangezien het past hier te wijzen op de noodzaak van een nieuwe wet, waarbij het statuut en de titel van openbaar rekenplichtige nader wordt bepaald;

Aangezien het de Commissie niet past nog uitspraak te doen over het aan de rekenplichtige Doms verleende ontslag, daar het arrest van het Rekenhof dienaangaande definitief is geworden, omdat geen enkele voorziening uit dien hoofde er tegen werd ingesteld;

Wat de eventuele misslagen van de heer Francotte betreft, aangezien het de taak van het bestuur zal zijn, overeenkomstig de wet en de bestaande reglementen, zijn verhaal te vervolgen voor het gehele tekort voorkomend in de in zake de heer Doms afgesloten rekening;

Om die redenen :

De Commissie, beslissend zonder verder beroep; Zegt voor recht, dat het Rekenhof onbevoegd was om uitspraak te doen over de verantwoordelijkheid die door het Hof werd toegeschreven aan de onderrekenplichtige Francotte;

Laat, bijgevolg, aan de Belgische Staat over zich te voorzien als naar recht;

Beveelt dat dit arrest te zijner kennisgeving zal worden betekend aan het Rekenhof. Twee uitgiften zullen worden overgemaakt aan de Minister van Verkeerswezen, het ene tot zijn kennisgeving en leiding, het andere om, door zijn toedoen, te worden gestuurd aan de beambte aanlegger in dit proces. Een dergelijke uitgifte zal eveneens worden overgemaakt aan de Minister van Financiën.

Legt de kosten ten laste van de Staat.

NOOT : Het cassatiearrest van 10 Januari 1946, waarover in de bovenstaande beslissing sprake is, verscheen in de Pasirisie 1946, I, 10. De voorafgaande conclusies van de eerste advocaat-generaal Hayoit de Termicourt werden eveneens afgedrukt.

Wanneer het Hof van Verbreking een arrest van het Rekenhof vernietigt, wordt overeenkomstig art. 13 van de wet op de inrichting van het Rekenhof, d.d. 29 October 1846, de zaak verwezen naar een commissie ad hoc van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

HOF VAN VERBREKING

1e kamer — 21 November 1946.

Eerste Voorzitter : M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever : M. Lambinet.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Voogdij. — Uitsluiting of ontzetting wegens kennelijk wangedrag. — Op welk tijdstip moet het kennelijk wangedrag beoordeeld worden ?

Om een oorzaak van uitsluiting of ontzetting van de voogdij of van de toeziende voogdij te kunnen uitmaken, moet het kennelijk wangedrag actueel zijn; artt. 444, 1° en 426 B.W. hebben niet op het oog de personen, die vroeger een kennelijk wangedrag hebben gehad, maar wel deze, die ten tijde van de voogdij of van de toeziende voogdij van kennelijk wangedrag zijn.

De Loor en Houdenbroeck t/ Jacobs en Huyghe.

Gelet op het bestreden arrest op 31 Mei 1944 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel : schending van artikelen 97 der Grondwet, 442, 444, 446, 447, 448, 426, 420 van het Burgerlijk Wetboek;

doordat het bestreden arrest, alhoewel het erkent dat verweerder Jacobs, in 1934, voorwaardelijk veroordeeld werd tot een gevangenisstraf van een maand wegens aanranding der eerbaarheid op de persoon van een minderjarige en in 1942 tot een politiestraf veroordeeld werd wegens lichte geweld daden op de persoon van de voogdes, beslist heeft dat genaamde Jacobs geschikt was tot het uitoefenen van het ambt van toeziende voogd van de minderjarige Huyghe, en dat hij uit zijn ambt niet diende ontzet te worden, om de redenen :

1) dat het wangedrag een losbandigheid van zeden veronderstelt welke niet noodzakelijk voortvloeit uit een enkel strafbaar feit, en dat niets toelaat te beweren dat Jacobs zich, sedert 1934, niet zou gebeterd hebben;

2) dat, tenzij men aanneemt dat een vonnis van veroordeling volstaat om de bij artikel 444 van het Burgerlijk Wetboek vereiste bekendheid te bewijzen, men, te vergeefs, in de zaak het bewijs zou zoeken dat de rechterlijke beslissingen tegen Jacobs ter kennis zouden gekomen zijn van derden;

3) dat de oorzaak van ontzetting voortvloeiende uit het kennelijk wangedrag slechts kan ingeroepen worden in het belang van de minderjarigen, dat, daar het ambt van toeziende voogd hoofdzakelijk in een opdracht van algemeen toezicht bestaat, de betrekkingen tussen Jacobs en de minderjarige kinderen geen intiem karakter zullen hebben van die aard dat de moeder in haar bezorgdheid er door zou kunnen verontrust worden;

dan wanneer :

1) de veroordeling wegens aanranding der eerbaarheid op de persoon van een minderjarig kind de losbandigheid van zeden bewijst van hem die de veroordeling heeft ondergaan, en dat verweerder Jacobs niet bewezen heeft dat hij zich gebeterd heeft, wat ten andere niet dienend zou geweest zijn;

2) het op de publieke terechtzitting uitgesproken vonnis van veroordeling door derden gekend is, en, in alle geval, geacht wordt door hen gekend te zijn; dat, wel is waar, de wet vereist dat het wangedrag kennelijk zij, doch dat ze aldus vereist dat dit laatste bewezen zij zonder discussie mogelijk, wat klaarblijkelijk het geval is wanneer dat wangedrag bewezen is door een rechterlijke eindbeslissing;

3) de redenen van uitsluiting van het ambt van toeziende voogd dezelfde zijn als deze van uitsluiting van het ambt van voogd; ten andere, het ambt van toeziende voogd bestaat er ook in te handelen in het belang van de minderjarige, wanneer dat belang strijdig is met dat van de voogd;

schending van dezelfde wetsbepalingen en van artikelen 1319 en 1320 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest, alhoewel het erkent dat de aangevoerde onbekwaamheid of ontrouw bestaat in de weigering door Jacobs zekere rekeningen te doen van zijn bestuur over goederen die

tussen de minderjarigen en leden van de familie Huyghe onverdeeld zijn, niettemin beslist heeft dat Jacobs geschikt was om het ambt van toeziende voogd te vervullen en dat hij uit gezegd ambt niet dient ontzet;

om reden :

1) dat het beheer dagtekent van vóór de opening van de toeziende voogdijschap;

2) dat het beheer zelf niet betwist wordt, doch dat, volgens aanleggers, de houding van Jacobs is ingegeven door de plaaggeest ten opzichte van de voogdes;

3) dat artikel 442 par. 3 van het Burgerlijk Wetboek, zijn toepassing niet vindt wanneer het over een geding gaat ingesteld post eventum, met het inzicht een toestand te scheppen waarop men zich wil beroepen;

dan wanneer :

1) indien het juist is dat Jacobs het beheer heeft gehad over het fortuin van de overleden vader van de minderjarige kinderen, hij niettemin aan de voogdes rekening moet doen van zijn beheer, en zijn weigering zijn ontrouw of onbekwaamheid bewijst;

2) de plaaggeest van Jacobs zijn onbekwaamheid bewijst;

3) het verzoek om rekening te doen de eis tot ontzetting voorafgaat, vermits het de Vrederechter voorgelegd verzoekschrift van 5 Februari dagtekent en de buitengerechterlijke aanmaning tot het doen van rekening van 26 Januari dateert; dat, aldus, het arrest het geloof heeft geschonden dat aan die authentieke akte dient gehecht;

Over het eerste onderdeel van het middel :

Overwegende dat het kennelijk wangedrag, om een oorzaak van uitsluiting of van ontzetting van de voogdijschap of van de toeziende voogdijschap te kunnen uitmaken, hedendaags moet zijn; dat artikel 444, 1° van het Burgerlijk Wetboek en artikel 426 van hetzelfde Wetboek uit de voogdijschap en uit de toeziende voogdijschap uitsluiten en ontzetbaar verklaren, niet dezen die vroeger een kennelijk wangedrag hebben gehad, doch « de lieden van kennelijk wangedrag », het is te zeggen, deze die, ten tijde van de voogdijschap, van kennelijk wangedrag zijn; dat het bestreden arrest vaststelt dat het aan de verweerder Jacobs verweten wangedrag niet heden-daags is;

Overwegende dat derhalve het onderzoek naar de gegrondheid van de onder n^{rs} 2 en 3 van dit onderdeel van het middel aangevoerde grieven geen belang meer oplevert, vermits het gebrek aan heden-daagse onwaardigheid van de toeziende voogd het beschikkend gedeelte van het arrest rechtvaardigt;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat de bestanddelen van de onbekwaamheid en van de ontrouw feitelijke kwesties zijn, die afhangen van de soevereine beoordeling van de rechter over de grond; dat daaruit volgt dat de feiten waarop het arrest wijst om, op dat punt, de beweringen van de aanleggers te verwerpen, aan het toezicht van het Hof van Verbreking ontsnappen;

Wat de schending betreft van het geloof dat aan de aanmaning dd. 26 Januari 1942 dient gehecht :

Overwegende dat uit de stukken der rechtsple-

ging niet blijkt dat partijen, vóór de rechters over de grond, zich op die aanmaning zouden beroepen hebben; dat noch het arrest noch het vonnis a quo er op zinspelen, doch dat ze verwijzen naar een vordering tot het doen van rekening, ingesteld tegen de toeziende voogd en welke vóór de Recht-bank nog hangend was, in de loop van de aanleg waaraan het bestreden arrest een einde heeft gesteld;

Dat daaruit volgt dat het middel, op dat punt, nieuw, en bijgevolg, niet ontvankelijk is;

Over het tweede middel : (zonder belang).

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten en tot een enkele vergoeding van 150 frank jegens de verweerdens.

NOOT : Zie in dezelfde zin : De Page, II, nr 87, 1°, die een arrest van het Hof van Beroep te Gent van 18 December 1880 (Pas. 1881, II, 132) citeert.

HOF VAN VERBREKING

2e kamer — 5 April 1948.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Simon.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Samenstelling der militaire gerechten. — Cumulatie van de functie van voorzitter van de Krijgsraad en van het Militair Gerechtshof. — Toegelaten binnen de perken van de uitzonderingswetgeving.

Het Londens wetsbesluit van 26 Mei 1944, alsmede het Regentsbesluit van 4 Mei 1945 hebben bevolen, dat het principieel verbod van cumulatie van rechterlijke functies, niet zou gelden voor de militaire gerechten, die kennis nemen van de bij Londens wetsbesluit van 26 Mei 1944 bedoelde zaken.

Op grond van deze uitzonderingswetgeving en binnen de perken derzelve, dient derhalve aangenomen te worden, dat de burgerlijke magistratuur-voorzitter van een Krijgsraad, wanneer hij tot voorzitter van een tijdelijke kamer van het militair gerechtshof wordt benoemd, hij bij hetzelfde besluit, kan gemachtigd worden tot het gelijktijdig vervullen van zijn functies van voorzitter van de Krijgsraad, onder voorbehoud, dat het hem verboden is achtereenvolgens deel te nemen in zijn tweevoudige hoedanigheid aan het berechten van een zelfde zaak.

Van Houteghem t/ Belgische Staat (Ministerie van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest gewezen op 28 Januari 1948 door het Militair Gerechtshof, zetende te Gent;

I. Aangaande de voorziening ingesteld tegen de beslissing over de publieke vordering :

Over het enig middel van cassatie : schending van de artikelen 174 der wet van 18 Juni 1869 op de gerechtelijke inrichting, 141 der wet van 15 Juni 1899 houdende titel II van het Wetboek van Militaire Strafrechtspleging, doordat het Militair Gerechtshof dat het aangevallen arrest gewezen heeft, niet wettelijk samengesteld was daar het voor-

gezet en was door een magistraat die tevens eerst benoemd burgerlijk magistraat, Voorzitter van de Krijgsraad te Gent is;

Overwegende dat aanlegger vervolgd en veroordeeld werd wegens misdrijven tegen artikelen 118bis en 121bis van het Strafwetboek; dat het Militair Gerechtshof, zetelend in graad van beroep, om over dergelijke misdrijven uitspraak te doen, dient samengesteld te worden overeenkomstig artikel 7 van de besluitwet dd. 26 Mei 1944;

Overwegende dat blijkens regelmatig voorgelegde processtukken o.m. de vermeldingen van het bestreden arrest, aanlegger gevonnist is geweest door de tweede tijdelijke Nederlandse Kamer van het Militair Gerechtshof, voorgezeten door de heer Dubois, Raadsheer in het Hof van Beroep te Gent, die niet in eerste aanleg kennis van de zaak genomen heeft;

Dat deze magistraat bij het besluit, welk hem tot Voorzitter van bovenbedoelde kamer benoemt, gemachtigd werd tegelijkertijd en voor de duur van toepassing van de besluitwet van 26 Mei 1944 de functies van burgerlijk magistraat-Voorzitter van de Krijgsraad te Gent uit te oefenen, functies tot dewelke hij benoemd was geweest toen hij rechter was in de rechtbank van eerste aanleg;

Overwegende dat artikel 174 der wet van 18 Juni 1869 de cumulatie van rechterlijke functies verbiedt; dat echter de wetgever van dit verbod kan afwijken, mits het voorschrijf van artikel 103 der Grondwet geëerbiedigd zij;

Overwegende dat luidens de artikelen 6 en 7 van de besluitwet dd. 26 Mei 1944, aangevuld door de besluitwet van 18 December 1945, de raadsheren bij een Hof van Beroep kunnen benoemd worden tot de functies van Kamer-voorzitter in de Krijgsraad, alsook tot die van Voorzitter van een tijdelijke Kamer van het Militair Gerechtshof, kamers welke tot kennisname van de misdrijven bedoeld in de artikelen 1 en 2 van de besluitwet van 26 Mei 1944 geroepen zijn;

Overwegende dat het voorzeker een der grondbeginselen van de gerechtelijke inrichting is dat een magistraat die deel uitmaakt van een Hof of van een Rechtbank, niet tegelijkertijd deel mag maken van een hogere rechtsmacht, die kennis moet nemen van de rechtsmiddelen aangewend tegen de beslissingen van bovenbedoeld Hof of van voormelde rechtbank;

Dat evenwel, uit artikel 7bis aan de besluitwet dd. 26 Mei 1944 gevolgd door de besluitwet van 4 Mei 1945, volgt dat de opstellers van die besluiten niet hebben beschouwd dat bewust principe zou worden toegepast op de rechtscolleges die kennis nemen van de bij de besluitwet van 26 Mei 1944 bedoelde zaken;

Dat inderdaad bovenbedoeld artikel 7bis voorziet o.m. dat de Raadsheer in een Hof van Beroep, Voorzitter van een tijdelijke kamer van het Militair Gerechtshof ingericht krachtens de besluitwet van 26 Mei 1944, die later tot Raadsheer in het Hof van Verbreking wordt benoemd, desniettegenstaande zijn functies van Kamervoorzitter in het Militair Gerechtshof kan behouden; hetgeen strijdig is met het grondbeginsel waarvan gewag, vermits

het Hof van Verbreking moet kennis nemen van de voorzieningen ingesteld tegen de arresten gewezen door het Militair Gerechtshof;

Dat, diensgevolge moet aangenomen worden dat, wegens die uitzonderlijke wetgeving en binnen dezer perken de burgerlijke magistraat-Voorzitter van een Krijgsraad, wanneer hij tot Voorzitter van een tijdelijke kamer van het Militair Gerechtshof wordt benoemd, bij het besluit welk hem benoemt, kan gemachtigd worden tot het gelijktijdig vervullen van zijn functies van Voorzitter van de Krijgsraad mits het voorbehoud dat het hem verboden is opeenvolgend deel te nemen in voorbedoelde tweevoudige hoedanigheid aan het berechten van een zelfde zaak;

Dat het middel in rechte faalt;

Overwegende bovendien dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de vorderingen van de burgerlijke partijen :

Overwegende dat aanlegger tot staving van zijn voorziening geen enkel middel inroept en dat het Hof er van ambtswege geen opwerpt;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Verwijst aanlegger in de kosten.

NOOT : De motivering van het bovenstaande arrest houdt een strenge afkeuring in voor de gedelegeerde wetgever, die zonder schijnbare noodzaak inbreuk heeft gemaakt op een constitutioneel en algemeen grondbeginsel van onze rechterlijke organisatie. Het zou niet voorbarig zijn, indien het parlement of de minister van justitie het initiatief zouden nemen om terug te keren, ook en vooral op dit gebied, naar de grondregels van ons staatsbestel. Op dit ogenblik kan moeilijk bewezen worden dat dit uitzonderingsrecht nog langer moet gehandhaafd worden om « de repressie op snelle wijze door te voeren ». In dit verband kan ook betreurd worden, dat de studiegcommissie tot herziening van het militair strafrecht en van de regelen betreffende de bevoegdheid der militaire rechtsmacht, ingesteld bij regentsbesluit van 20 Mei 1948, geen omvangrijker taak heeft toegewezen gekregen.

HOF VAN VERBREKING

2e kamer — 3 Mei 1948.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. De Clippele.

Advocaat-Generaal : M. Colard.

Vonnis (in strafzaken). — Veroordeling als « dader, mededader of medeplichtige ». — Onwettige motivering.

Het arrest van veroordeling, gewezen op een telastlegging van aangifte aan de vijand als « dader, mededader of medeplichtige op een der wijzen voorzien bij artt. 66 of 67 van het strafwetboek », is onwettig gemotiveerd, wanneer het niet bepaalt, of de verdachte als dader ofwel als medeplichtige schuldig is.

D'Hert Alicia t/ Brouksou René, b.p.

Gelet op het bestreden arrest op 7 Januari 1948 gewezen door het Militair Gerechtshof zetelende te Gent;

I. — In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing van de publieke vordering :

Over het eerste middel : schending van artikelen 66, 67 en 69 van het Strafwetboek, doordat aanlegster gedagvaard was geweest als daadster, mededaadster of medeplichtige van verklikking op een der wijzen van artikelen 66 en 67 van het Strafwetboek, als wanneer het vonnis a quo en het arrest de telastlegging verzwaren door het weglaten van de woorden « daadster, mededaadster of medeplichtige... » en het arrest haar veroordeelt zonder te bepalen of zij daadster is of medeplichtige en zonder de bestanddelen te bepalen van de misdrijvige deelneming;

Overwegende dat eiseres voor de Krijgsraad gedagvaard was geweest wegens de telastlegging van aanklacht aan de vijand als « dader, mededader of medeplichtige op een der wijzen, voorzien bij artikelen 66 of 67 van het Strafwetboek »;

Dat het bestreden arrest verklaart dat de feiten aangehaald in de telastlegging bewezen voorkomen en haar wegens dit misdrijf veroordeelt;

Overwegende echter dat het arrest niet bepaalt of eiseres schuldig is als daadster ofwel als medeplichtige;

Waaruit volgt dat het niet gemotiveerd is en aldus de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden;

Dat het middel gegrond is;

II. — In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de vordering der burgerlijke partij:

Overwegende dat de verbreking van de beslissing op de publieke vordering de verbreking medebrengt van de beslissing op de vordering der burgerlijke partij;

Om die redenen :

En zonder de andere middelen te onderzoeken,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Militair Gerechtshof zetelende te Gent en dat melding ervan zal gedaan worden op de kant van het bestreden arrest;

Veroordeelt de burgerlijke partij Brouksou tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Militair Gerechtshof anders samengesteld.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e kamer — 3 Juni 1948.

Voorzitter M. Schilling.

Openbaar Ministerie : M. Verhoeven.

Pleiters : Mrs J. Van Alsenoy en J. De Raedemaeker.

Gehuwde vrouw. — Eis strekkende tot machtiging door de rechtbank om het handelsbedrijf van de man uit te oefenen. — Ontvankelijk.

De gehuwde vrouw kan, krachtens art. 223b B.W., door de rechtbank gemachtigd worden om in eigen naam het handelsbedrijf van haar echtgenoot uit te oefenen, wanneer eensdeels deze laatste zich gedurende jaren en vrijwillig daarom niet bekommerd heeft, en anderdeels het handelsbedrijf in zijn huidige vorm hoofdzakelijk als het resultaat van de

persoonlijke activiteit van de vrouw moet aanzien worden.

V. t/ M.

Overwegende dat aanlegster zich beroept op art. 223b B.W.B. om van de Rechtbank toelating tot handeldrijven te bekomen, dewelke verweerder, haar echtgenoot, haar weigert te geven;

Overwegende dat verweerder de niet-ontvankelijkheid van de gevolgde rechtspleging opwerpt, aanvoerende dat aanlegster niet de uitoefening van een, haar persoonlijk, recht opvoert, doch wel de rechten van verweerder op dezes handelszaak in eigen naam wil doen gelden;

Overwegende dat verweerder nochtans niet ontkenen kan dat hij gedurende de laatste acht jaren naar deze handelszaak niet omzag en zich uitsluitend met extra-familiale en geenszins beroepsactiviteiten onledig hield, derwijze dat aanlegster volledig en alléén het beheer der handelszaak waar te nemen had;

Overwegende dat deze lange afwezigheid van verweerder voor gevolg had dat de handelszaak, zoals zij thans bestaat, voor het grootste gedeelte de vrucht is geworden van aanlegsters persoonlijke activiteit, en deze activiteit ook recht heeft op de bescherming van de wetgever, zoals hij deze in een gebaar van geleidelijke verheffing der vrouwenemancipatie, in 1932 aan de gehuwde vrouw verleend heeft;

Overwegende dan ook dat de vordering van aanlegster, zoals zij ingesteld is, onvankelijk is in het raam van art. 223a en b, en 219 B.W.B. en bovendien gegrond dient verklaard;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord in openbare zitting van 20 Mei 1948, het eensluidend advies van de heer J. Verhoeven, substituut van de Procureur des Konings;

Rechtdoende bij tegenspraak;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend;

Verklaart de vordering van aanlegster onvankelijk en gegrond;

Machtigt aanlegster de thans bestaande inschrijving in het handelsregister van Antwerpen, op haar naam en gekend onder nummer 78.703 te wijzigen en machtigt verder om alle aankopen te doen, nodig voor de uitbating van de handel « Encre Bill » verkopen te doen, betalingen en gelden te innen, kwijting te geven en in 't algemeen al wat nodig is voor de uitbating alsook voor het openen van een postcheckrekening onder de benaming « Encre Bill »;

Veroordeelt verweerder om binnen de vier en twintig uren der betekening van onderhavig vonnis, de thans bestaande postcheckrekening, onder nummer 16.97.17 bestaande onder de benaming Encre Bill-Mellaerts, vrij te geven, en machtigt aanlegster over de gelden dezer rekening te beschikken; — en bij gebreke hieraan te voldoen, zegt dat onderhavig vonnis als eenvoudige handlichting van deze blokage zal gelden en in voordeel van aanlegster machtiging bestaat om over die gelden dier rekening te beschikken;

Zegt dat bij eenvoudige betekening van dit vonnis

aan het postcheckkambt, handlichting zal gegeven worden van bedoelde rekening;

Veroordeelt verweerder tot de gedingskosten;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borg;

Geeft akte aan verweerder dat hij het geding schat op meer dan fr. 50.000.

NOOT: Art. 223 a B.W. bepaalt, dat de gehuwde vrouw een eigen beroep, een eigen nijverheids- of handelsbedrijf mag uitoefenen, mits de uitdrukkelijke machtiging van de man. Wanneer de man deze machtiging weigert, is de burgerlijke rechtbank, krachtens art. 223 b B.W. bevoegd, om, op verzoek van de vrouw en na de man in de raadkamer te hebben gehoord, deze machtiging te verlenen.

In het bovenstaande vonnis wordt aan de gehuwde vrouw geen machtiging verleend om een *eigen* handelsbedrijf, maar wel om het handelsbedrijf *van de man* uit te oefenen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

26 Maart 1948.

Voorzitter: M. Réard.

Rechters: M.M. Vermeire en Strauwen.

Pleiters: Mrs. Reinards en Thoné.

Pacht. — Gesloten aan een hogere dan de wettelijke pachtprizen. — Geen nietigverklaring van de overeenkomst, alleen vermindering van de pachtprizen.

De nietigverklaring van de pachtovereenkomst, aangegaan in strijd met de prijsbeheersingsvoorschriften, kan op grond van artt. 1131 en 1133 B.W. niet gevorderd worden. Zowel het besluit van 3 Juli 1940 als het ministerieel besluit van 30 Mei 1945, laten de geldigheid van een dergelijke pachtovereenkomst onaangetast en voorzien als enige sanctie de vermindering van de te hoge pachtprizen. Deze vermindering geldt alleen vanaf de aanstaande vervaldag en voor het tijdstip gedurende hetwelk het ministerieel besluit van 30 Mei 1945 van kracht blijft.

Cs. Dreezen t/ V.Z.W.D. Landbouwschool Cornelius Lapide.

Gezien de stukken van het geding en namelijk in regelmatige uitgifte voorgelegd het vonnis van de heer Vrederechter van het kanton Bree, dato 7 Augustus 1947;

Overwegende dat het beroep tijdig ingediend werd en regelmatig in de vorm is, dat het derhalve ontvankelijk is;

Overwegende dat uit de elementen der zaak blijkt dat in het begin der maand Maart 1945, beroepene, bij publieke onderschrijving overging tot het verpachten van zekere harer landgoederen, gelegen te Bocholt, waaronder nl. een weiland ten kadaster bekend onder sectie C, n° 328b, 329a, 582 en 583, en een bouwland, ten kadaster bekend onder sectie C, n° 907 gedeelte en 908, met een respectievelijke grootte van 1 Ha. 84 a. 80 ca. en van 86 aren; dat het hoogste aanbod als jaarlijkse pachtprizen,

zijnde voor het eerste perceel 10.800 frank en voor het tweede perceel 4.008,75 frank, te samen 14.808,75 frank, ingediend werd door beroepers, die dan ook als pachters voor deze percelen door beroepene aangenomen werden, terwijl de andere liefhebbers afgewezen werden niettegenstaande hunne ook hoge aanbiedingen, te weten voor het eerste perceel 10.500 frank, 8.512 frank, 8.500 fr. en 8.316 frank, en voor het tweede perceel 2.800 fr. en 2.000 fr., hetgeen het laagste aanbod van de twee kwestieuze percelen op de som van 10.316 frank vaststelde;

Overwegende dat voormelde verpachting geschiedde voor een termijn van 9 jaren, aanvangnende de 15 Maart 1945, om te eindigen de 30 November 1953, mits betaling van de pachtprijs ieder jaar op 31 December, de grondbelasting ten laste blijvende van de verpachter;

Overwegende dat beroepers hun pachtprijs regelmatig betaalden voor het jaar 1945, maar te kort kwamen aan hun pachtprijs betaling op 31 December 1946 en in Maart 1947 aan beroepene lieten weten dat zij de door hen aangeboden pachtprijs niet meer zinnens waren te betalen, een pachtvermindering voorstelden en bij weigering vanwege beroepene deze aan te nemen, deze laatsten op 3 Mei 1947 voor de Vrederechterbank dagvaardden ten einde, bij toepassing der schikkingen van het ministerieel besluit van 30 Mei 1945 de kwestieuze pachtprijs te zien herleiden tot de som van 2.640 frank en dit reeds voor de pacht vervallen op 31 December 1946;

Overwegende dat beroepene deze eis beantwoordde met instellen van een tegeneis strekkend tot het nietig verklaren der pachtovereenkomst tussen partijen in Maart 1945 gesloten, bij toepassing van artikelen 1131 en 1133 van het Burgerlijk Wetboek, daar bedoelde overeenkomst, aangegaan in tegenstrijdigheid met de door beroepers ingeroepene wetgeving, aangezien diende te worden als hebbende een onwettelijke en wederrechtelijke oorzaak;

Overwegende dat dit stelsel toegetreden werd door de eerste rechter, dewelke verklaarde dat op 15 Maart 1945 de pachtprizen nog vastgesteld dienden te worden overeenkomstig het besluit van 3 Juli 1940, hetwelk besluit principieel nietig werd verklaard door de besluitwet van 5 Mei 1944, doch als tijdelijk geldig moet worden gehouden tot dat een andere regeling betreffende de vaststelling der prijzen zou tussen komen; dat het ministerieel besluit van 30 Mei 1945 juist een nieuwe prijsregeling behelst en dat derhalve de kwestieuze overeenkomst in tegenstrijdigheid zijnde met voormelde wetgeving nietig diende verklaard te worden bij toepassing van artikelen 1131 en 1133 B. W.;

Overwegende dat deze redenering als onjuist voorkomt; dat inderdaad het artikel 2 van het besluit van 3 Juli 1940 bepaalt dat de contracten in strijd zijn met artikel 1 afgesloten, geldig zijn en volledig uitwissel hebben, maar dat de desbetreffende prijs echter teruggebracht moet worden gelijk het wettelijk behoort; dat hetzelfde stelsel in voege blijft bij het ministerieel besluit van 30 Mei 1945, hetwelk als enige sanctie aan te stellen van een te hoge pachtprijs, uitsluitelijk de herziening van de bedoelde pachtprizen voorziet;

Overwegende dat uit deze tekst van het voorafmelde ministerieel besluit, in verband gesteld met de nota die hem voorafgaat en die tot zijn inlichting moet dienen, voortvloeit dat de herziening van de pachtprijs uitsluitelijk toegepast dient te worden voor de toekomstige vervaldag en alleenlijk maar voor zolang het bedoeld ministerieel besluit in voege zal blijven;

Overwegende dat dienvolgens de aanvraag tot herziening in Maart 1947 voor de eerste maal geuit, maar toepasselijk kan zijn voor de vervaldag van het jaar 1947 en volgende jaren en voor zoveel het ingeroepen ministerieel besluit van kracht blijft;

Overwegende dat derhalve de volledige pachtprijs op 31 December 1946 vervallen, hetzij 14.808,75 fr., door beroepers aan beroepene verschuldigd is en alleenlijk dient herzien de pachtprijs vervallen op 31 December 1947 en die de volgende jaren zal vervallen, zoals hierboven aangehaald;

Overwegende dat beroepers bekennen dat de percelen, welke zij van beroepene gepacht hebben, « het beste » van zijn gehele eigendom zijn; dat uit inlichtingen door beroepers verschaft door monde van een door hen aangestelde landbouwkundige de kwestieuze percelen beter gelegen en van beter hoedanigheid zijn als deze welke deze landbouwkundige in aanmerking neemt om de normale pachtprijs in 1939 van bedoelde percelen te trachten vast te stellen; dat uit de hoge aanbiedingen door de andere liefhebbers gedaan, alle landbouwers van beroep, die beter dan wie ook zich rekenschap geven der werkelijke waarde van de tot verpachting gestelde goederen, blijkt dat het weiland en het bouwland, waarvan sprake, bijzondere vruchtbare grond moeten daarstellen; dat dienvolgens de normale huurwaarde ervan in 1939 ex aequo et bono geschat kan worden op 15 frank per are;

Overwegende dat op deze basis de huidige pachtprijs per are vastgesteld dient te worden op 15 frank + 40 % is 21 frank en voor heel het verpachte goed, hebbende een oppervlakte van 2 Ha. 64 a. 80 ca., de som van 5.560,80 frank;

Gezien de artikelen 2, 30 tot 37 en 55 tot 59 der wet van 15 Juni 1935, gewijzigd door de wet van 20 Juli 1939; .

Om deze redenen :

De Rechtbank, zetelende in graad van hoger beroep en uitspraak doende in openbare zitting en tegensprekelijk;

Alle andere of tegenstrijdige besluiten afwijzende;

Vernietigt het vonnis waartegen hoger beroep en doende wat de eerste rechter had moeten doen;

Veroordeelt beroepers aan beroepene te betalen wegens pacht vervallen op 31 December 1946 de som van 14.808,75 frank, zegt voor recht dat voor de vervallen pacht op 31 December 1947 de gestelde pachtprijs herleid wordt op de som van 5.560,80 fr., dewelke som als pachtprijs zal behouden worden voor het overige der duur van de kwestieuze verpachting, zolang het ministerieel besluit van 30 Mei 1945 van kracht zal blijven.

BIBLIOGRAPHIE

Ludo CAEYMAEX, *Les Principes de la vente F.O.B.*
Bruxelles, Etablissements E. Bruylant, 1948, 68 p.

In het wetboek van koophandel is de handelskoop niet geregeld en zijn derhalve in principe daarop de bepalingen van artikelen 1582 tot en met 1701 B. W. van toepassing. Daar deze bepalingen in hoofdzaak aanvullend recht bevatten — gedeeltelijk ook alleen voor de koop van bepaalde zaken zijn geschreven en daarvoor alleen ook kunnen gelden — hebben usances en bedingen, ontstaan uit de behoeften en de techniek van de moderne overzeese handel, en een zich daarbij aanpassende arbitrale rechtspraak, een recht van de handelskoop gevormd, dat in belangrijke mate afwijkt van de gemeenrechtelijke regels. Er kan zonder vrees voor ernstige tegenspraak worden beweerd, dat de hedendaagse handelskoop niet uit de voorschriften van het burgerlijk wetboek over koop kan worden gekend. Zo komt het, dat de handelskoop practisch niet in de boeken van burgerlijk recht, daarentegen uitvoerig in die van handelsrecht wordt beschreven. (Vgl. bv. De Page, *Traité élémentaire de droit civil*, T. IV, en Fredericq, *Traité de droit commercial belge*, T. III). Dit verklaart eveneens het feit, dat de handelskoop of sommige bedingen en gebruiken daarvan — de bijzonderheid van de handelskoop komt tot uiting in de belangrijkheid van speciale bedingen en gebruiken — meer en meer als een afzonderlijk onderwerp van studie en onderzoek wordt behandeld. Al weet elke handelsman wat bedoeld wordt met de verschillende koopbedingen, toch overziet hij niet steeds de rechtsgevolgen van zijn afspraken. Dit schept juist de noodzakelijkheid van een juridische behandeling van de verschillende bedingen en gebruiken. (Zie o.m. E. Van Dievoet, *Het burgerlijk recht in België en Nederland van 1800 tot 1940*, blz. 251 e.v. en vooral Jb. Zeylemaker, Jzn., *Handelskoop*, blz. 1 e.v.)

Vanuit dit standpunt beschouwd laat zich dan ook de opzet van Mr. Caeymaex om de « beginselen » van het beding F.O.B. naar Belgisch recht uiteen te zetten ongetwijfeld verdedigen. Betwijfeld moet echter worden, of hij er in geslaagd is deze « beginselen » op volledige en juridisch nauwkeurige en verantwoorde wijze te formuleren. De oorzaak hiervan is grotendeels te wijten aan de omstandigheid, dat hij de rechten en verplichtingen van de verkoper en koper Fob te uitsluitend en zonder genoegzaam kritisch onderzoek bij middel van jurisprudentiële beslissingen heeft beschreven. De Belgische rechtspraak ten aanzien van het beding Fob evenals t.a.v. het beding Cif biedt inderdaad een alles behalve eenheidsvol en principieel overtuigend beeld. Niet altijd wordt er voldoende onderscheid gemaakt tussen kostenbeding en leveringsbeding — het beding fob is in de huidige praktijk in de eerste plaats leveringsbeding —; wordt er dikwijls te onpas met het begrip van de lastgeving gewerkt; houdt men in tegenstrijd met de algemene handelsvoorwaarden en gebruiken vast aan de gedachte, dat de specificatie een handeling van beide partijen gezamenlijk moet zijn; wordt er onvoldoende rekening gehouden, ook terminologisch, met het oplossen van het vroeger fundamentele begrip van de levering in verschillende afzonderlijke elementen (vgl. E. M. Meyers, *Algemene Begrippen van het burgerlijk recht*, blz. 219-220); wordt er uit het oog verloren dat risico- en eigendomsovergang niet noodzakelijk onverbreekbaar verbonden zijn, enz. Daarbij komt, dat er in de jurisprudentie ten gevolge van de evolutie van de handelskoop zelf verschillende ontwikkelingsfasen duidelijk zijn aan te wijzen, en dat de

NOOT: Vgl. R.b. Leuven, 14 Juli 1947, R.W. 1947-1948, 282.

overheidsrechtspraak bij die van de vaste scheids-gerechten bijna onvermijdelijkerwijze ten achter is.

Deze verschillende bezwaren gelden mutatis mutandis voor het werkje van Mr. Caeymaex. Zo werkt hij op verschillende plaatsen (bv. p. 5, 18, 23, 28, 43, 50, 55, 57, 60, 61, 62) met het begrip van de lastgeving, ofschoon hij aanvoelt, en het ook een enkele maal woordelijk zegt, (bv. p. 24), dat een beroep erop niet noodzakelijk is om de verplichtingen van de verkoper te verklaren. Een zelfde onprincipiële en onklare houding valt aan te stippen bij de behandeling van bv. de risico- en eigendomsovergang (bv. p. 20), het specificatie-vraagstuk als eenzijdige of tweezijdige rechtshandeling (bv. p. 22-23, enz. Deze paar voorbeelden volstaan om de lezer er op attent te maken, dat «les principes de la vente Fob» critisch en met voorbehoud moeten geraadpleegd worden.

Als een ernstig tekort moet ook aangemerkt worden, dat Mr. Caeymaex aan de standaardcontracten en aan de daarmee gepaard gaande vaste scheids-gerechten geen aandacht heeft besteed. Het zijn deze standaardcontracten, en het is de rechtspraak dezer vaste scheids-gerechten — veel meer dan de jurisprudentie van de overheidsrechter —, die de handelskoop, waaronder de verkoop Fob, maken tot wat hij in de praktijk geworden is. En het is juist de taak van de vakgeleerde in deze particuliere regelingen juridische orde te scheppen!

A. S.

WETGEVING

WET van 7 Juni 1948 tot wijziging van artikel 123ter van het Wetboek van Strafrecht.

KAREL, Prins van België, Regent van het Koninkrijk, Koning Leopold III, door 's vijands toedoen, zich in de onmogelijkheid bevindende om te regeren,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt:

Artikel 1. In alinea 1 van artikel 123ter van het Wetboek van Strafrecht geïnterpreteerd door de besluitwet van 20 September 1945, worden de woorden «de door de schuldige ontvangen vergelding of het bedrag van de waarde van die vergelding, indien deze niet in beslag werd genomen» vervangen door de woorden: «de sommen, goederen of voordelen van enige aard, zo rechtstreekse als onrechtstreekse, die de winst vormen welke uit de bedrijvigheid van de schuldige is ontstaan of, zo deze niet in beslag werden genomen, het bedrag van hun waarde.»

Art. 2. Wanneer de verbeurdverklaring, uitgesproken bij toepassing van de artikelen 123ter en 123quinquies, op iets anders slaat dan op geldsommen, kan de Minister van Financiën de verbeurde zaken uit de hand afstaan tegen betaling hunner tegenwaarde.

Art. 3. Wanneer een Belgische naamloze vennootschap of commanditaire vennootschap op aandelen, in de bij artikel 123decies van het Wetboek van Strafrecht voorziene gevallen, burgerlijk verantwoordelijk verklaard is geworden voor de tenuitvoerlegging van de veroordeling die onmogelijk blijkt zonder de liquidatie van de vennootschap, kan de Dienst van het Sequester, na'er door de Minister van Financiën toe gemachtigd te zijn, voor de gehele of gedeeltelijke betaling der bedoelde veroordelingen de afgifte aanvaarden van oude of nieuwe aandelen of deelbewijzen, zonder dat in een enkel geval de afgegeven aandelen of deelbewijzen minder dan de helft van het kapitaal mogen vertegenwoordigen.

De regelen, voorzien in de samengeschatte wetten op de vennootschappen betreffende de beperking van het stemrecht der aandeelhouders in de algemene vergaderingen, zijn niet van toepassing op de vertegenwoordigers van de Staat welke het stemrecht uitoefenen voor wat betreft de bij toepassing van onderhavig artikel door de Schatkist verworven aandelen.

Art. 4. Deze wet treedt in werking de dag waarop zij in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt.

Kondigen de tegenwoordige wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel bekleed en door het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt worde.

Gegeven te Ciengnon, de 7 Juni 1948.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

Voordracht van Prof. J. P. Haesaert

De Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen heeft op 3 Juni 1948 in de Assisenzaal van het Gerechtshof een vergadering gehouden, die bijgewoond werd door de belangrijkste vertegenwoordigers der rechterlijke en burgerlijke wereld te Antwerpen, alsmede door een talrijk en keurig publiek.

Als voordrachtgever trad op Prof. J. P. Haesaert, oud-rector der Universiteit te Gent en Vaste Secretaris der Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen. Hij had als onderwerp een zeer actuele aangelegenheid gekozen, nl.: «Organisatie der Verenigde Volken: een failliet?»

Mr R. Victor, als voorzitter der Vlaamse Conferentie, stelde de voordrachtgever voor aan het auditorium. Hij beklemtoonde daarbij dat Prof. Haesaert door zijn uitgebreid wetenschappelijk werk gegroeid is tot een der grootste geleerden van deze tijd, die in ons land «het voordeel der dubbele onsterfelijkheid verworven heeft».

In het eerste deel der voordracht gaf Prof. Haesaert een schets nopens het ontstaan van de Organisatie der Verenigde Volken en belichtte daarbij dat zij, zoals de Volkenbond na de oorlog van 1914-1918, de uiting is van de vredeswil der door een totale wereldoorlog geteisterde volkeren en landen.

Vervolgens verstrekt Prof. Haesaert een bondig beeld van de verschillende onderdelen, inrichtingen en organisaties, waaruit de Organisatie der Verenigde Volken bestaat, alsmede van de werkwijze en methodes, die vastgesteld zijn door het pact, dat de genoemde Organisatie in het leven heeft geroepen.

Het substantieel gedeelte der voordracht behandelde op objectieve manier de vraag of nu reeds al dan niet van de Organisatie der Verenigde Volken kan gezegd worden dat ze een failliet geworden is. Bemoedigend kan stellig de uitslag van die objectief gevoerde kritiek in gene dele genoemd worden.

Naast de gebreken van grootsprekerij en dergelijke bewees Prof. Haesaert vooral dat de inwendige politiek der grote staten en het strakke soevereiniteitsbeginsel de eigenlijke oorzaak uitmaken van de mislukking, die de Organisatie der Verenigde Volken geworden is, spijs al de in haar gestelde verwachtingen.

De voordracht van Prof. Haesaert geldt als het resultaat van diepe studie en objectieve waarneming. Hij betreurde dat de waarheid tot geen meer verblijdende beschouwingen kon aanleiding geven. Deze in heilige stilte aanhoorde geleerde voordracht werd met een langdurig applaus bekroond.

R. J.

RECHTERLIJK LEVEN

Wij houden er aan aan onze lezers de tekst van de zeer belangrijke omzendbrief mede te delen, die door de Heer Prokureur Generaal Bekaert toegezonden werd aan de Heren Prokureurs des Konings in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent betreffende de betrekkingen tussen de Heren Magistraten van het Parket en de advocaten.

*

PARKET VAN HET HOF VAN BEROEP TE GENT

Mijnheer de Procureur des Konings,

Ik heb opgemerkt dat in dit rechtsgebied, de betrekkingen tussen de parketten en de h.h. leden der Balie, niet op eenvoudige wijze geschieden.

Ten einde, in verband daarmee, ongepaste incidenten te vermijden, heb ik de eer U hierna enkele algemene richtlijnen kenbaar te maken, U tevens verzoekende er persoonlijk de hand aan te houden, opdat ze stipt door de h.h. magistraten van Uw parket, officieren van het openbaar ministerie bij de politierechtbanken en de officieren van gerechtelijke politie zouden nageleefd worden.

Principes die tot grondslag dienen van de betrekkingen tussen advocaten en magistraten.

1) Art. 38 van het decreet dd. 14 December 1810 bepaalt dat de advocaten eerbied verschuldigd zijn aan het gerecht en aan de magistraten... («leur enjoignons pareillement de ne jamais s'écarter du respect dû à la justice; comme aussi de ne point manquer aux justes égards qu'ils doivent à chacun des magistrats devant lesquels ils exercent leur ministère...»)

De magistraten zijn, in de uitoefening van hun ambt, de vertegenwoordigers van een der drie Staatsmachten, organen van de Souvereine Macht.

In hun betrekkingen met de advocaten dienen wederkerig de magistraten blijk te geven van waardering, achtung en hoffelijkheid. In onze sociale organisatie, is de tussenkomst van de advocaat een essentieel en ook nuttig bestanddeel van de rechtsbedeling.

In het strafproces is, bovendien, de advocaat de wettelijke tegenstrever van de magistraat van het openbaar ministerie. Dienvolgens moeten magistraten van het openbaar ministerie en advocaten, op gelijke voet, de zaak kunnen discussieren en bespreken.

Om deze principes tot een werkelijkheid te verheffen, verzoek ik U, de hiernavermelde richtlijnen te willen volgen.

Schriftelijke mededelingen tot de advocaten (qualitate qua) gericht.

2) Wanneer Uw ambt een schriftelijke mededeling aan een advocaat wenst te doen, zal hem een *persoonlijke brief* toegestuurd worden.

Deze mededelingen *mogen nooit gebeuren door middel van een kantschrijven* aan de politie of aan de rijkswacht toevertrouwd. Deze regel is van toepassing zelfs wanneer de advocaat buiten Uw arrondissement woonachtig is. Ik verzoek U zulks in acht te willen nemen.

3) Vanzelfsprekend gelden de hierboven vermelde richtlijnen slechts voor de gevallen in dewelke :

a) de aard van de zaak of van de mededeling een

rechtstreeks en schriftelijk bericht mogelijk maken; b) de advocaat in deze laatste hoedanigheid optreedt, dus niet *buiten* beroeps-aangelegenheden, of wanneer hij als een *particulier* in betrekking met Uw ambt komt.

Ten deze acht ik het gepast U er aan te herinneren dat de uitoefening van het beroep van advocaat voornamelijk de volgende bezigheden behelst: de raadpleging, het onderzoek van de hem toevertrouwde zaak en het pleidooi; vóór de rechtbanken alwaar de bijstand van een pleitbezorger niet wettelijk vereist wordt, is de advocaat er ook toe gemachtigd zijn cliënt te vertegenwoordigen. Ook kan de advocaat, zonder daarom werkelijk buiten zijn normale zending te treden, zich bijzondere lastgevingen door zijn cliënt zien toevertrouwen (zie Vermeylen: Règles et usages de la profession d'avocat, nr 1353 tot 1387, en Reumont: Permanence et devoirs de la profession d'avocat, blz. 124).

4) Wanneer een advocaat in hoedanigheid van curator van een faillissement optreedt, dient hij principieel, niet als *advocaat* beschouwd. Het openbaar karakter van dit ambt in overweging nemende, zullen nochtans, ook in dit geval, de hierboven aangeduide richtlijnen gevolgd worden.

5) Wanneer de advocaat met U in betrekking komt, buiten zijn normale bevoegdheid, zult U het als een plicht beschouwen nooit van de steeds noodzakelijke hoffelijkheid af te wijken.

Verhoor van advocaten.

6) Hier dienen vier omstandigheden afzonderlijk beschouwd, te weten :

- a) Verhoor naar aanleiding van misdrijven of omstandigheden betreffende misdrijven welke een advocaat zou vernomen hebben, ter gelegenheid of in de uitoefening van zijn beroep (7°);
- b) Verhoor naar aanleiding van zelfde feiten of omstandigheden vreemd aan dit beroep (9°);
- c) Verhoor naar aanleiding van beroepsfouten (11°);
- d) Verhoor betreffende een misdrijf waarin een advocaat persoonlijk betrokken is (12°).

Verhoor naar aanleiding van misdrijven of omstandigheden betreffende DE misdrijven welke een advocaat zou vernomen hebben, ter gelegenheid of in de uitoefening van zijn beroep.

7) Indien een advocaat in deze aangelegenheden onontwikkelaar dient verhoord, dan mag dit geschieden mits zijn uitdrukkelijke toestemming. Ik dring er op aan dat in dergelijk geval de advocaat *door U persoonlijk* of door een Uwer substituten verhoord worde. Het is in ieder geval wenselijk beroep te doen op de tussenkomst van de Stafhouder, wanneer zulks door de omstandigheden toegelaten is. Deze plichten doen uitvoeren door een officier der gerechtelijke politie bij het parket, een officier der Rijkswacht, een politiecommissaris, schijnt mij niet gewenst.

8) U moogt nooit overgaan tot de ondervraging van een advocaat wanneer het beroepsgeheim *noodzakelijkerwijze* zou dienen ingeroepen of ingeroepen wordt. Ik meen U dienaangaande, aan de hierna vermelde principes te moeten herinneren :

- a) Het beroepsgeheim dekt al de feiten of omstandigheden welke de advocaat vernomen heeft als *vertrouweling* niet alleen vanwege zijn cliënt maar ook vanwege de tegenstander van zijn cliënt en zelfs van derden (zie Vermeylen, op. cit., nr. 1709 en volgende... Reumont, Permanence et devoirs de la profession d'avocat, nr 117 en volgende...)

- b) De advocaat wordt een gewoon getuige voor de feiten welke hij vernomen heeft op een andere wijze dan als noodzakelijke vertrouweling;
- c) Het principe hierboven aangehaald (b) geldt ook wanneer de advocaat buiten het gebied van zijn beroep, opgetreden is: bv. als zaakwaarnemer, vereffenaar, curator, beheerder van een vennootschap... (zie Reumont, op cit. nr 120);
- d) De uitoefening van het recht op het beroepsgeheim geschiedt onder toezicht van de rechter; deze heeft het recht in de maat van zijn kennis, te oordelen of het geheim gepast wordt ingeroepen (zie Pand. belges, V°, Secret professionnel, nr 207, Hof van Verbreking 27-3-1888 (Pas. I, 129), Luik 25-5-1899 (Pas. '99, II, 79).

Verhoor naar aanleiding van zelfde feiten of omstandigheden vreemd aan dit beroep.

9) In dit geval dient, principieel de advocaat als een gewoon getuige geschouwd (zie Reumont, op. cit., nr 120).

De advocaat zal bijgevolg op dezelfde wijze verhoord worden als een particulier. U zult er nochtans de hand aan houden opdat de vereiste eerbied en hoffelijkheid, door al de medewerkers van het gerecht, aan de dag zou gelegd worden.

10. Wanneer een advocaat in hoedanigheid van curator van een faillissement aangesteld wordt, treedt hij niet op in de uitoefening van zijn beroep van advocaat. Gelet nochtans op het openbaar karakter van het ambt van curator, zullen de richtlijnen hierboven onder 7° vermeld, gevolgd worden.

Verhoor naar aanleiding van beroepsfouten.

11) De tuchtvordering behoort uitsluitend toe aan de Orde der advocaten. De klachten of vragen om inlichtingen mogen door U niet onderzocht worden en dienen onverwijld aan de bevoegde Stafhouder overgemaakt.

Verhoor betreffende een misdrijf waarin een advocaat persoonlijk betrokken is.

12) In dit geval verzetten zich de grondwettelijke beginselen en de wet tegen gelijk welk voorrecht. Gezien nochtans de waardigheid van het beroep van advocaat, dat van sociaal belang is, zal alles in het werk gesteld, opdat de vereiste nauwgezetheid en takt in acht zouden genomen worden. De heer Stafhouder zal, te gepasten tijde, van de telastlegging verwittigd worden. Indien een gerechtelijk onderzoek gevorderd werd, zal de Stafhouder er onmiddellijk van op de hoogte gebracht. Hij zal steeds in de mogelijkheid gesteld worden de huiszoekingen in het kabinet van de advocaat te kunnen bijwonen.

Bezoeken.

13) Ik verzoek U, de magistraten van Uw parket er te willen aan herinneren dat alles dient in het

werk gesteld opdat de advocaten die hun, in hun kabinet, een bezoek wensen te brengen, niet nutteloos zouden moeten wachten, alvorens ontvangen te worden.

Indien het aan de magistraat onmogelijk is de advocaat te ontvangen, zal hij hem een nieuwe afspraak voorstellen of hem gebeurlijk verzoeken plaats te nemen in een wachtzaal.

Getuigenissen vóór de rechtbanken.

14) Wanneer de getuigenis van een advocaat noodzakelijk is, zal nooit het gebruikelijk formulier voor de « oproepingen van getuigen » gebezigd worden. U zult door middel van een brief de advocaat verwittigen dat hij beleefd verzocht wordt vóór de rechtbank te verschijnen, om zijn getuigenis af te leggen in de zaak X...

In de uitzonderlijke gevallen in dewelke een advocaat zou weigeren of nalaten te verschijnen, zal hem dan een regelmatige dagvaarding betekend worden.

Ik verzoek U nochtans, voorafgaandelijk, mij onverwijld van dergelijk incident op de hoogte te willen brengen.

De Procureur-generaal,
Hermann BEKAERT.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad. Afl. 24 van 12 Juni 1948.

— Mr W. J. L. Van Wijmen, Nogmaals: Onteigening en schadeloosstelling. — Mr D. Van der Wel, Algemene beginselen betreffende het administratief recht. — Mr A. Y. Wieberdink, Fritsje onjuist voorgelicht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie, nr 4038, van 12 Juni 1948. — Prof. Dr P. J. A. Adriani, Iets over bonus-aandelen en claims. — Mr J. J. A. Lucus, Enkele aantekeningen in verband met de analogische toepassing van artikel 2 van het Huwelijksgoederenrechtstractaat op niet door dit verdrag bestreken gevallen. — A. J. Pol, Een kwestie betreffende artikel 15 Inkomstenbelasting.

Journal des Tribunaux, nr 3772, van 13 Juni 1948. — J. Van de Velde-Winant, L'article 214b du Code Civil et l'action en divorce ou en séparation de corps et de biens.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"